

Commentaar van ir. F. van Velden over de uitzending van Radar:

Geachte Redactie:

Zo'n programma als van Radar op maandag 7 november 2011 heeft een heel nare bijwerking.

Het gaat over de 'celstress'-claims op www.celstress.eu en de claims van de producent van de Memon Workstation Transformer (www.memon.eu). Het is eigenlijk de aloude discussie over kaartjes (chips) die tegen stress door straling zouden werken. Wetenschappelijk is het onzin, dus als verkopers hiervan zich op de wetenschap beroepen zijn het gewoon kwakzalvers.

Radar geeft de makers van de claims ruim de gelegenheid tot wederhoor. So far so good.

Maar de claims die wetenschappers in het programma maken (Peter Zwamborn, Wytse Wadman, Gijs de Kort en Roland Kanaar) worden helemaal niet ter discussie gesteld. Ze hebben wel grote gevolgen voor de beeldvorming rond mensen met klachten gerelateerd aan elektromagnetische velden, maar die krijgen van Radar geen gelegenheid tot wederhoor. Erger, Radar vat wat de wetenschappers zeggen kort door de bocht samen.

Gijs de Kort suggereert bij het 'onderzoek' naar geldrollenvorming dat hij naar bloed van een andere persoon kijkt. "Ik kan dat natuurlijk niet hard maken", voegt hij toe. Dat is mooi, maar hij heeft daarmee wel wetenschappelijk onzorgvuldig de toon gezet.

Radar zelf zegt dat het Kennisplatform onderzoek doet en daar speciaal voor is opgericht. Dat is pertinent onjuiste informatie. Het Kennisplatform beoordeelt onderzoek en schrijft daar berichten over. Volkomen overbodig, want dat doet de Gezondheidsraad ook al. Het Kennisplatform heeft daarentegen een politieke functie, is bedoeld om alle neuzen dezelfde richting uit te zetten.

Peter Zwamborn stelt in het programma van Radar dat de klachten niet verbonden kunnen worden met de aanwezigheid van elektromagnetische velden. Ook pertinent onjuiste informatie, in mijn geval bijvoorbeeld waren de hevige pijnklachten bovenin een kantoortoren gerelateerd aan de aanwezigheid van een zendtoren met onder meer antennes voor DVB-T (digitenne) naast het gebouw. Een andere milieu-oorzaak was er niet.

Radar beweert dat de wetenschap 'na heel veel jaren onderzoek het bewijs nog niet heeft gevonden'. Ook pertinent onjuiste informatie. Binnen de wetenschap bestaat discussie over de resultaten van onderzoek. Heel veel onderzoekers hebben wel bewijzen (evidence) gevonden. Daar gaat Radar zomaar volledig aan voorbij.

Wytse Wadman suggereert 'dat we altijd in de elektromagnetische velden zitten'. Dat is onjuist, het is een milieufactor met grote verschillen op verschillende locaties. Hij vindt dat de klachten serieus genomen moeten worden, maar doet dat beslist niet. Hij maakt zelfs een grapje over een vogelpoep op een auto, die de snelheid van de auto niet beïnvloedt. Dat is geen serieuze wetenschappelijke benadering, dat is kinderlijke flauwekul.

Roland Kanaar stelt dat de interactie tussen elektromagnetische velden en cellen onbekend is. Dat is niet juist, tenminste niet volledig. Er zijn wel degelijk onderzoekers die interactie vastgesteld hebben, zoals het activeren

van de ERK-cascade (Friedman, Seger c.s.) en de verandering van de gen-expressie in tomaten (Vian, Roux c.s.).

Radar: "Volgens Kanaar is er nog nooit een biologisch effect gemeten." Wat een onzin - maar tegengesproken wordt het niet - ook hiermee is de toon weer gezet.

Wytse Wadman stelt volgens Radar dat 'het spanningsveld van onze cellen samen honderd miljoen maal groter is dan dat van een gemiddeld antenneveld'. Wat is in hemelsnaam een 'gemiddeld antenneveld'? Ik weet niet wat Radar bedoelt. Ik weet wel dat als je de emissie van een mens over alle frequenties integreert, dan kom je op een intensiteit die in dezelfde orde van grootte is als die op straat door antennes (binnen enkele frequentiegebieden). De kunstmatige hoogfrequente straling is zo'n miljard maal sterker dan de natuurlijke achtergrond waarin mensen, dieren en planten zijn geëvolueerd. De geabsorbeerde straling kan geen elektronen uit hun baan stoten, maar is wel een signaal.

Radar laat zien dat de claims op www.celstress.eu en www.memon.eu kwakzalverij zijn. Het is inderdaad kwalijk dat wetenschappelijke termen gebruikt worden en dat ingespeeld wordt op angst, zoals Peter Zwamborn in het programma stelt. Maar ondertussen verspreidt Radar meteen ook volstrekt onjuiste informatie over straling en biologische effecten en laten de wetenschappers in het programma zich daarvoor misbruiken.

Peter Zwamborn zegt in het programma dat hij de klachten van mensen serieus neemt. "We zijn daarin geïnteresseerd en we willen precies weten waarom deze mensen die klachten hebben en waarom ze de klachten toeschrijven aan de elektromagnetische velden." Maar een behoorlijk onderzoek naar cases wordt niet gedaan.

Serieus reageren doen Radar en de wetenschappers niet. Ik ontvang geen protocol, geen samenvatting, geen peer reviewed artikel. In het programma van Radar is te zien dat het bloed van een enkele verslaggever wordt afgenomen uit een ader in zijn elleboogholte aan de zijde waar niet gebeld is en niet uit een vingertop en de oorlel aan de zijde waar wel gebeld is. Het is beslist geen correcte replicatie van het onderzoek door de gymnasiasten in Spaichingen, maar Radar en de wetenschappers slikken het voor zoete koek.

Radar reageert niet op mijn kritiek op hun programma.

Peter Zwamborn reageert met een korte email (waarin hij stelt dat Kanaar het onderzoek op de website van Memon heeft gereproduceerd, maar dat is onjuist. De Kort heeft het onderzoek gedaan en bovendien was de replicatie niet correct) en daarna hult hij zich in stilzwijgen. Hij toont geen interesse. Mensen met klachten stuurt hij door naar de Stichting EHS in Wageningen.

Gijs de Kort, gevraagd naar het protocol en verslag van zijn onderzoek naar geldrollenvorming, reageert niet.

En daarmee zijn we weer terug bij af. De sociale omgeving van mensen met klachten gerelateerd aan elektromagnetische velden heeft weer een flinke portie volstrekt onjuiste informatie gekregen. Mensen met klachten zijn opnieuw gestigmatiseerd, want 'we hebben heel veel onderzocht en nog geen bewijs gevonden'.

Een heel onaangename bijwerking van zo'n programma van Radar.

Frans van Velden